

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS TIESNESIS

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

Satversmes tiesas tiesneša

Jāņa Neimaņa

atsevišķās domas

Rīgā 2019. gada 7. maijā

lietā Nr. 2018-12-01

1. Satversmes tiesa ar spriedumu šajā lietā nolēma izvērtēt apstrīdētās normas – Izglītības likuma 9. panta 1.¹ daļas – atbilstību Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. panta otrajam teikumam, 112. pantam un 114. pantam citas lietas – lietas Nr. 2018-22-01 – ietvaros. Šāds lēmums ir pretrunā ar Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 30. pantu. Šajās normās noteikts tiesas pienākums izspriest lietu. Tiesai ir pienākums taisīt spriedumu lietā, ja vien pastāv visi priekšnoteikumi pieteikuma pieļaujamībai un nepastāv tiesiski šķēršļi tiesvedībai, proti, ja:
 - a. lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
 - b. iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
 - c. pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
 - d. pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
 - e. tiesas spriedums ir nepieciešams pieteikuma iesniedzēja tiesību aizsardzībai (tiesību normu konkrētās konstitucionālās kontroles gadījumā) vai pastāv objektīva publiska interese (tiesību normu abstraktās kontroles gadījumā).

Tā kā pieteikums daļā par apstrīdētās normas – Izglītības likuma 9. panta 1.¹ daļas – atbilstību Satversmes 91. panta otrajam teikumam, 112. pantam un 114. pantam bija pieļaujams, Satversmes tiesai bija pienākums izspriest lietu arī šajā daļā.

Tiesas lēmums izskatīt lietas Nr. 2018-12-01 prasījumu lietas Nr. 2018-22-01 ietvaros ir pretrunā ar Satversmes tiesas likuma 1. panta otro daļu. Nedz Satversme, nedz Satversmes tiesas likums neparedz tādu procesuālo darbību – prasījuma izvērtēšana citā lietā. Satversmes tiesas likuma 22. panta sestā daļa procesuālās efektivitātes jeb lietderības mērķu labad noteic iespēju lietas sagatavošanas laikā lietu sadalīt vai lietas apvienot, taču ne tiesības pieņemt lēmumu par prasījuma nodošanu izvērtēšanai citas lietas ietvaros. Satversmes tiesas likums neparedz, ka atsevišķa tiesneša referenta atteikšanās apvienot lietas būtu pamats prasījuma neizspriešanai lietā, tādēļ argumentam, ka tiesnesis 2019. gada 13. februārī pieņēmis lēmumu lietā Nr. 2018-22-01 neapvienot šo lietu ar lietu Nr. 2018-12-01, nav juridiskas nozīmes. Tiesai bija jāievēro, ka Satversmes tiesa pilnā sastāvā rīcības sēdē atzina lietu Nr. 2018-12-01 par sagatavotu visos aspektos un tādu to arī nodeva izskatīšanai tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos.

Tiesas lēmums izskatīt lietas Nr. 2018-12-01 prasījumu par apstrīdētās normas – Izglītības likuma 9. panta 1.¹ daļas – atbilstību Satversmes 91. panta otrajam teikumam, 112. pantam un 114. pantam lietas Nr. 2018-22-01 ietvaros pārkāpj lietas dalībnieka – pieteikuma iesniedzēja jeb 20 Saeimas deputātu – tiesības uz pieeju Satversmes tiesai. Lietā Nr. 2018-22-01 attiecīgajiem Saeimas deputātiem nav lietas dalībnieka procesuālā statusa, tie nevar īstenot tiesības sniegt paskaidrojumus, iepazīties ar lietas materiāliem, iesniegt pierādījumus un izmantot citas lietas dalībnieka procesuālās tiesības. Tāpat tie nevarētu turpināt prasījuma uzturēšanu tādā gadījumā, ja, piemēram, lietas Nr. 2018-22-01 dalībnieki – konstitucionālās sūdzības iesniedzēji – izvēlētos konstitucionālo tiesvedību lietā neturpināt. Lieta Nr. 2018-22-01 tika

ierosināta pēc personas konstitucionālās sūdzības. Tiesvedība šādā lietā ir atkarīga no personas lēmumiem. Atbilstoši dispozitivitātes principam persona var arī atteikties no tiesvedības turpināšanas. Tādā gadījumā tiesvedība lietā ir izbeidzama, ja vien lieta jau netika ierosināta, atzīstot, ka konstitucionālās sūdzības izskatīšana ir vispārsvarīga. Taču lieta Nr. 2018-22-01 netika ierosināta vispārsvarīgu iemeslu dēļ. Tieši tādēļ Satversmes tiesas likums paredz skaidru kārtību, kādā lietā esošie prasījumi apvienojami, sadalāmi un izspriežami. Lēmums izskatīt lietas Nr. 2018-12-01 prasījumu lietas Nr. 2018-22-01 ietvaros neatbilst šai kārtībai.

2. Satversmes tiesa nosprieda atzīt 2018. gada 22. marta likuma „Grozījumi Izglītības likumā” 1. panta otro daļu, 3. panta pirmo un otro daļu un 2018. gada 22. marta likuma „Grozījumi Vispārējās izglītības likumā” 2. pantu par atbilstošu Satversmes 114. pantam. Satversmes 114. pants noteic, ka personām, kuras pieder pie mazākumtautībām, ir tiesības saglabāt un attīstīt savu valodu, etnisko un kultūras savdabību. Uzskatu, ka Satversmes 114. pantā noteiktās pamattiesības ar iepriekšminētajām apstrīdētajām Izglītības likuma normām nav skartas. Satversmes 114. pantā noteikto pamattiesību saturā neietilpst tik plašas pie mazākumtautības piederošu personu tiesības kā tiesības prasīt, lai valsts tām nodrošinātu iespēju iegūt vidējo izglītību mazākumtautības valodā, uzturētu valsts vai pašvaldību skolas izglītības iegūšanai mazākumtautību valodās. Kā pamatoti norādījusi Satversmes tiesa, šādas tiesības neizriet arī no Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību. Tādējādi valsts var regulēt to, vai un kādā apjomā mācību saturs apgūstams valsts valodā, ja vien mazākumtautībām ar to pastarpināti netiek likti šķēršļi to valodas, etniskās un kultūras savdabības saglabāšanai un attīstīšanai. Savukārt Vispārējās izglītības likuma 43. panta otrā daļa, kas pieļauj, ka vidējās izglītības programmā papildus var ietvert valsts vispārējās vidējās izglītības standartā neminētus mācību priekšmetus, tai skaitā mazākumtautības dzimto valodu un ar mazākumtautību identitāti un integrāciju Latvijas sabiedrībā saistītu mācību saturu, acīmredzami atbilst

Satversmes 114. pantam, jo tādējādi valsts sekmē mazākumtautību tiesības saglabāt un attīstīt savu valodu, etnisko un kultūras savdabību. Tā kā apstrīdētās Izglītības likuma normas neskar Satversmes 114. panta saturu, tiesvedība lietā par Satversmes 114. panta aizskārumu šajā daļā bija izbeidzama.

Tiesnesis

J. Neimanis